

1996-2016, 20 anys de l'Agrupació de Balls Populars de Cubelles

'Fotografia de família de totes les colles de l'ABPC, l'any 2011. Montse Torrado'

L'Agrupació de Balls Populars de Cubelles ('L'Agrupa, per bona part del poble; o l'ABPC, per a qüestions més formals), és actualment una entitat molt arrelada a la vila. Els gegants, els balls blancs, la Draga i els balls de foc són una peça pràcticament indispensable dins la vida cultural de Cubelles, i molt probablement és impensable imaginar el municipi sense aquestes colles. L'Agrupa és ara una gran família de més de 500 persones il·lusionades per mantenir viva la cultura popular i les tradicions, però, lluny del que pugui semblar, es tracta d'una família molt jove que tot just aquest 2016 arriba als 20 anys de vida.

Celebrar dues dècades és possible gràcies a la constància de tots els qui hi han confiat fins ara, però, sobretot, és gràcies a l'empenta que l'any 1996 va tenir un grup de cubellencs que van veure la necessitat de donar forma a un conjunt d'iniciatives que havien sorgit tímidament, any a any, des de l'any 1991: La Draga, els Bastons, els Diables, els Panderos, els Pastorets...i, finalment, les Gitanes. Calia una entitat que aglutinés aquell 'cucuet' cultural que s'havia despertat al municipi, i així va ser com el 1996 es va crear l'Agrupació de Balls Populars de Cubelles.

Els antecedents (1954-1996)

Després de la llarga dictadura franquista, a tot Catalunya es comença a fer evident el desig de recuperar les llibertats i la seva personalitat. La llengua catalana torna a ser present en l'ensenyament i en la vida social, i es produeix un esclat de la vida associativa i cultural. Mica en mica apareixen nous elements que omplen els carrers i places en dies de festa, i les programacions de les Festes Majors en són un clar exemple. Si, fins aleshores, les festes les organitzaven els poders municipals de forma rígida i encotillada, poc a poc creix la participació ciutadana i això dona peu a noves entitats, colles i elements de bestiari que organitzen cercaviles i correfocs.

A Cubelles, l'any 1954 l'Ajuntament havia comprat uns capgrossos, i el 1958 s'havien construït els gegants Abdó i Assumpta, mitjançant una subscripció popular. Des d'aleshores, però, no hi havia hagut inquietud per impulsar noves colles, fins que l'any 1983 apareix una colla de grallers i timbalers, que perdura al llarg dels anys (si bé en alguna època les gralles pràcticament havien desaparegut i només sortien els timbalers), i el 1987 l'Ajuntament impulsa la creació del gegantó Charlie, obra del vilanoví Albert Albà, de la companyia de titelles l'Estaquirot, de Vilanova.

'Actuació dels grallers de Cubelles als inicis de la seva creació, en una fotografia d'arxiu sense datar. Antonio Jiménez'

En aquest moment s'obre un nou parèntesi, però molt més curt que anteriorment. És l'any 1991 quan es planta l'autèntica llavor del que acabaria desencadenant la creació de l'Agrupació de Balls Populars de Cubelles. Fins aleshores, els cercaviles sempre havien estat protagonitzats per colles de balls populars contractats de fora de la vila. El 1991, però, l'Ajuntament i un grup de cubellencs impulsen la creació de la Draga, dissenyada per la il·lustradora vigatana Pilarín Bayés i construïda pel sitgetà Genís Muntané. La Draga serà la primera bèstia de foc que tindrà Cubelles, i neix juntament amb la primera colla de Diables i de Bastons. Tots es presenten la Setmana Cultural de 1991.

'L'any 1991, Pilarín Bayés i Genís Muntané van crear La Draga. Montse Fonoll.'

A partir d'aquí, alguna cosa es desperta a Cubelles. Hi ha il·lusió de fer més coses, de sortir al carrer i gaudir de la cultura popular. És així com l'any 1993 debuta el Ball de Panderos durant la Festa Major, gràcies a l'impuls de la Núria Fonoll Carbonell i la participació d'una desena de nenes, i és el mateix any quan s'or-

'L'estrena de les primeres colles de balls populars de Cubelles es va produir durant la Setmana Cultural de 1991. Antoni Pineda'

ganitza la primera Cercavila Nocturna per recórrer el Passeig Marítim després del castell de foc. Però el 'cuquet' cultural segueix empenyent, i el 1994 els nens s'afegeixen a les cercaviles amb la creació del ball de Pastorets, mentre que l'any 1996 neix el ball de Gitanes. Així, ja són 9 les colles cubellenques que surten a la Festa Major: Capgrossos, Gegants, Grallers i Timbalers, Draga, Diables, Bastons, Panderos, Pastorets i Gitanes.

'Els Pastorets van debutar a Cubelles l'any 1994. Arxiu ABPC'

1996: gestió i fundació de l'Agrupació de Balls Populars de Cubelles

Deixant de banda les actuacions de les colles de balls populars dins de Cubelles, n'hi havia que també feien sortides a altres poblacions. Com que eren independents, no tenien cap connexió formal entre elles, i això portava uns greus inconvenients organitzatius. Per exemple, de cara a l'Ajuntament, si s'havia de demanar algun ajut, es feia per separat, i el mateix passava amb el transport per fer els desplaçaments de les actuacions fora de Cubelles. A més, no es disposava de cap local on guardar el material de forma conjunta, i hi havia colles que feien diverses activitats pel seu compte, mentre les altres en quedaven al marge.

Els balls rutllaven, però calia polir l'estructura organitzativa. De tant en tant, membres de les diferents colles havien parlat de la necessitat d'unir esforços, i crear una entitat que agrupés tots els balls. Era una necessitat evident però ningú liderava la qüestió de forma seriosa fins que, durant el tradicional sopar de les coques de la XII Trobada de Gegants (28 de juliol de 1996), surt

de nou el tema, en una conversa entre geganters, draguers, diables i bastoneres (tot i que oficialment al sopar només hi eren els geganters, membres de les altres colles es van encamisar per donar un cop de mà dins la colla). Novament, tothom estava d'acord que calia fer una entitat que englobés totes les colles, de cara a tenir una única representació davant de l'Ajuntament i coordinar esforços davant d'unes problemàtiques comunes (vestuaris, assaigs, lloc per a reunir-se, cost dels grups de grallers, necessitat de regular les cercaviles de Festa Major, de recuperar la sortida d'Ofici...). Es va posar l'Agrupació de Balls Populars de Vilanova com un possible exemple a seguir, i d'aquell sopar en sortí el compromís de parlar amb tots els representants o caps de colla.

'El Ball de Gitanes va ser el desencadenant de la fundació de l'ABPC. A la imatge, un instant del 10è aniversari de la colla, el 2006. Ajuntament de Cubelles'.

Uns dies més tard, per la Festa Major, el 15 d'agost es va fer un acte a la plaça del Mercat. S'anunciava com a "Gran premi PocketBikes" per la tarda i "DiscoParty Show" per la nit. Els organitzadors eren, segons el cartell anunciador: "Agrupació de Balls Populars - Ajuntament de Cubelles - M.C.Penya Motorista Vilanova". És el primer cop que públicament surt el nom d'"Agrupació de Balls Populars". L'Agrupació oficialment encara no existia, però aquell compromís de dies abans començava a fer-se palès. Posteriorment, de la recaptació feta aquella nit amb el servei de bar en va sortir un important coixí econòmic que permetria acabar d'impulsar la creació oficial de l'ABPC i finançaria el futur Viagrot.

A mitjans d'octubre, un cop refredada la Festa Major i superat l'esgotament organitzador, es va fer una assemblea de totes les

'Aquest va ser el primer cartell on apareix l'ABPC com a entitat organitzadora d'un acte, l'estiu del '96, malgrat l'entitat encara no estava creada. Arxiu Joan Pujol'

colles al Casal de Cultura. Després de debatre àmpliament el tema, es delegà en dos membres de cada colla perquè triessin un grup de persones que s'encarregarien de portar endavant els tràmits burocràtics per legalitzar la nova societat que es volia crear. D'entre ells, doncs, va sortir la junta fundacional de la nova entitat, que es diria AGRUPACIÓ DE BALLS POPULARS DE CUBELLES (ABPC).

Aquesta primera junta estava formada per:

Antonio Jiménez i Anguita, pels Timbalers i Grallers, President Núria Fonoll i Mallofré, pel Ball de Bastons, Vicepresidenta Montse Fonoll i Mallofré, pel Ball de Diables, Secretària Joan Pujol i Fauquer, pels Gegants i Capgrossos, Tresorer Marta Blanch i Falp, pel Ball de Gitanes, Vocal Joan Bonfill i Sastre, per la Draga, Vocal José Pedro i Martinec, pels Gegants i Capgrossos, Vocal Núria Fonoll i Carbonell, pel Ball de Bastons, Vocal Núria Vidal i Carnicer, per les colles infantils (Panderos i Pastorets), Vocal

(Remarquem que les colles de Panderos i Pastorets, com que els seus integrants eren menors d'edat, estaven representats per una de les mares. I que els Capgrossos s'integraven dins de la colla dels Gegants).

Cal dir que no tot va ser una bassa d'oli. Com totes les entitats i tots els grups nombrosos, en aquesta mateixa reunió hi va haver un acarament i discussió entre membres de la colla de timbalers i grallers, i això va provocar que uns quants timbalers decidissin marxar. Aquell instant, però, quedava com a anècdota, ja que prevalia l'empenta i les ganes de treballar per tirar endavant la nova entitat.

Unes de les primeres decisions preses per la Junta va ser que tots els que formaven part de les colles s'havien de fer obligatòriament socis de la nova entitat, ja que calia establir un compromís i un petit sistema de finançament estable. Les quotes socials que es van acordar van ser: 1500 pessetes pels adults (menys de 8 euros), i de 800 pel menors de 18 anys (menys de 5 euros).

El 21 d'octubre es presentà la sol·licitud de legalització, amb els ESTATUTS i l'acta fundacional al Departament de Justícia

de la Generalitat de Catalunya. Superats els avals burocràtics, oficialment l'Agrupació de Balls Populars de Cubelles quedava constituïda com a entitat el desembre de 1996.

Presentació oficial de l'ABPC

El que semblava més complicat, ja estava fet: ja teníem Agrupa. Ara tot era qüestió de mantenir viva aquella flama, de fer córrer la veu, i de seguir treballant per a seguir avançant. Així, es va fer una presentació en societat de l'Agrupació de Balls Populars de Cubelles a l'Aula de Cultura de Caixa Penedès, el dissabte 23 de novembre de 1996, i es muntà una exposició amb el vestuari i els elements característics de cada una de les colles que s'ajuntaven per a formar l'entitat, i amb fotografies de diverses actuacions.

Uns dies abans s'havia anat a l'escola Charlie Rivel, i s'havia demanat als nens i nenes que fessin un dibuix per tal de buscar-ne algun que pogués servir de logotip per a l'entitat. Davant del nombrós públic assistent, primer prengué la paraula el president, Antonio Jiménez, i seguidament la Marta Blanch presentà els dibuixos dels alumnes de l'escola. Es va donar un premi al millor de cada cicle: la Beatriz Serna (inicial), la Clàudia Millan (mitjà) i l'Anna Poch (superior). Poc s'imaginaven elles que, 20 anys després, formarien part del grup de joves que ara estira del carro de l'Agrupa...

'El primer logotip de l'ABPC va ser creat per Olga Carreras, el 1996. Arxiu Joan Pujol'

'Mantenint la idea central del primer logotip, a finals dels 2000 la Junta va renovar i modernitzar la imatge de l'ABPC, amb un encàrrec a Nabxo Vizcaino'

Tot i els premis i la originalitat dels dibuixos, cap d'ells reunia les característiques adients per al nou logotip. Així doncs, se n'encarregà un a l'Olga Carreras, dissenyadora, membre del ball de Bastons, que va sintetitzar la imatge de l'ABPC en un dibuix a mà de dues espartanyes i el nom complet de l'entitat al seu voltant, en forma de cercle. Per a aquell acte de presentació, Caixa Penedès va concedir a l'ABPC una subvenció de 5000 pessetes.

1997: Es signa el primer conveni amb l'Ajuntament de Cubelles

Amb el registre oficial de l'ABPC a la Generalitat, i els primers estatuts redactats, calia lligar un últim punt: com i quina seria la relació amb l'Ajuntament. Fins aleshores, havia estat el consistori qui havia impulsat i ajudat a finançar la creació de cadascuna de les colles anteriors. De cara al futur, si l'Agrupa volia liderar la cultura popular i tradicional a Cubelles, calia fixar quina col·laboració hi hauria amb 'la casa gran'. El 25 de juliol de 1997, en

plena celebració de la Festa Major Petita, hi hagué un llarg Ple de la corporació municipal on s'aprovà un conveni de col·laboració entre l'Ajuntament i l'Agrupació de Balls Populars. Aquest conveni es va signar i ratificar el 13 de novembre de 1997. Entre els principals punts, l'Agrupació es comprometia a:

- La promoció de la cultura i el folklore popular català i cubellenc
- La integració social per a tota mena de persones
- La millora de la qualitat dels balls i entremesos
- El manteniment d'una constant activitat cultural i divulgativa
- Efectuar campanyes divulgatives a les escoles i altres institucions
- Editar una revista de caràcter trimestral
- Formar part de la Comissió de Festes
- Organitzar el recorregut i les actuacions de les cercaviles de la Festa Major
- Participar en les cercaviles, deixant altres possibles actuacions pendents de negociació

I l'Ajuntament de Cubelles es comprometia a:

- Aportar a l'ABPC una subvenció anual
- Fer-se càrrec de les despeses de contractació de grups d'acompanyament musical i de la compra del material pirotècnic per la Festa Major
- Cedir a l'ABPC l'ús dels materials i del bestiar
- Cedir gratuïtament l'ús d'un local, dintre de les disponibilitats de la corporació per a la seu social

Per seguir el compliment del conveni, es va crear una comissió que s'havia de reunir trimestralment, i que estaria formada pel regidor de Cultura i un vocal, per part de l'Ajuntament, i pel President i un altre membre de la junta de l'Agrupació. La durada del conveni s'establí pel període d'un any, prorrogable si cap de les parts el cancel·lava prèviament. El van signar l'Alcalde de Cubelles, Joan Vidal i Urpí, i el president de l'ABPC, Antonio Jiménez Anguita.

El local social: l'etern reclam

Tots els punts, en menor o major mesura, s'anaven complint, excepte un: el local social. El bestiar (gegants, capgrossos i Draga) estava a l'edifici en construcció del que seria el primer CAP, a la cantonada del carrer Joan XXIII amb el Raval del Torrent (actualment hi ha els Serveis Tècnics i l'Arxiu Municipal). La resta de material (vestuari, maces, bastons, timbals i tambors) els tenien els balladors de les colles a casa seva. De la mateixa manera que anteriorment s'havia batallat per fundar l'entitat, ara calia

la mateixa perseverança per aconseguir un local. Mentrestant, però, la Junta i els caps de colla van haver de trobar llocs on fer les reunions. Per exemple, es feien trobades al Casal de Cultura (a la Sala de Música i a la Biblioteca), al Centre d'Esplai Esquitx, al Sindicat (antic local de la "Verde y Blanca"), a molts bars i restaurants (Grecos, l'Armengol, Casa Antonio, l'Hostal del Foix, la Font, l'Aliança, la Salseta...).

El 1998 es van reprendre les obres del primer pis del CAP, i es va fer veure a l'Ajuntament que era un perill per a la conservació dels elements que s'hi guardaven. De fet, un dia es van trobar els Gegants, que estaven al forat de l'escala, amb les potes cobertes per més de dos pams de runa. Llavors, l'Ajuntament els va traslladar a l'antic Escorxador del carrer Nou, utilitzat com a magatzem per la Brigada Municipal. Quan es va construir el Viagrot, també hi va anar a fer cap, i en els primers temps cada cop que s'hi havia d'anar a fer alguna cosa s'havia de demanar al regidor, que feia venir algú de la brigada o ell mateix en persona veïna a obrir el local. I no va ser fins a mitjans de 1999, quan també es disposa del remolc, que s'aconsegueix que la brigada deixi l'Escorxador, i passi a ser d'ús exclusiu de l'Agrupació.

La reclamació de "Volem un local" va ser llargament repetida durant els primers anys de l'Agrupació, fins al punt que la carrossa organitzada per l'ABPC durant el Carnaval de l'any 2000 es va dedicar a aquesta reivindicació: mig centenar de hippies exigien la pau però també un local per l'Agrupació. Per fi, l'Ajuntament va cedir un dels antics habitatges dels mestres, al costat de l'escola Charlie Rivel, al passeig Vilanova. Es va netejar, pintar i condicionar, i el dissabte 3 de juny de 2000 es va fer la inauguració, amb un sopar per a tots els socis al jardí. Aquest local era format per una planta baixa i un pis, envoltat d'un jardí. Bastant reduït, s'havien de fer certes filigranes per encabir-hi tot el material (timbals, tambors, maces, bastons, vestits...). La planta baixa tenia un petit rebedor, un mini-magatzem, un rebost, una cuina, un menjador i l'escala per pujar al primer pis. I el pis estava format pel WC, i tres habitacions, una fou destinada a despatx, l'altre a magatzem i la tercera a vestuari.

Aquella 'casa del mestre' seria el local de l'Agrupació durant diversos anys. Quedava resolt l'emmagatzematge de bona part del material, excepte la guarda dels gegants i la Draga, i es van poder celebrar reunions i fer algun sopar a peu dret. Tot, es clar, en època d'estiu, perquè era impensable encabir gaire gent dins els espais de la casa durant l'hivern. La ubicació del local també va comportar que algunes de les colles (com Panderos i Bas-

'L'estiu de 1997, eren nou les colles que formaven l'ABPC. Joan Pujol'

'Durant el Carnaval de 2000, l'Agrupació va reivindicar un local propi amb una carrossa satírica que recreava el moviment hippie. Montse Torrado'

tons), fessin els seus assajos al jardí de la casa o bé al parc de davant l'escola.

Així i tot, amb el pas dels anys, va arribar un dia en què l'escola Charlie Rivel va necessitar ampliar les seves instal·lacions. Llavors, es va haver de buidar i es va portar tot a l'Escorxador, on encara hi eren els Gegants, la Draga, el Viagrot i el remolc. Però, un dia, de cop i volta, i sense comunicacions prèvies, la brigada de l'Ajuntament va retirar tot el material de l'ABPC i el va traslladar una part a la sala annexa del Cinema, i l'altra al soterrani del CAP. En aquest trasllat va desaparèixer gran quantitat de material, com bastons, maces i vestuari que no s'ha recuperat mai més. Posteriorment es va portar el material del CAP cap al magatzem del Centre Social.

'L'estiu de 2011, les colles van reivindicar la cessió de l'Escorxador durant els cercaviles de Festa Major. Montse Torrado'

Aquesta situació va durar fins l'estiu de 2011, quan l'Agrupació començava a viure una nova època d'esplendor i la sala del Cinema ja quedava petita per a totes les necessitats de l'entitat. A més, es va produir un robatori de munició que també va provocar la caiguda i trencament del gegant Abdó. Per tot plegat, els balladors i la Junta van iniciar una campanya reivindicativa per a la cessió de l'Escorxador com a local de l'ABPC. Diverses pancartes reivindicatives l'any 2011 i enganxines durant tota la festa major van aconseguir els seus fruits al cap d'un parell d'anys: la primavera del 2014 l'Ajuntament va cedir l'Escorxador a l'Agrupació.

Creixement i evolució

Abans de l'obtenció d'un local, l'Agrupació va seguir ampliant el nombre de colles. Ho dèiem abans: si una cosa ha caracteritzat sempre l'entitat i els seus components és l'empenta i il·lusió

per fer coses noves. Podríem dir que tothom qui ha format part de la Junta de l'ABPC és perquè compleix una mateixa virtut. Ser un cul inquiet. I és aquesta inquietud la que l'any 1999 va comportar el naixement d'una nova bèstia de foc. Bé, nova i necessària, ja que l'estructura de la Draga estava molt malmesa i feia inviable el llançament de foc. Gràcies a la recaptació del "Gran premi PocketBikes" i de la "DiscoParty Show", es va encarregar a la penedesenca Dolors Sans el disseny i confecció d'un nou drac. Era molt ferotge i imponent, i, sobretot, viril. En plena efervescència i ressò mediàtic de la sortida al mercat de la pastilla Viagra, el bateig del nou drac va ser fàcil. Acabava de néixer el Viagrot.

'La Draga, en una de les últimes actuacions abans de la seva desaparició com a bèstia de foc. Antoni Pineda'

'El Viagrot va néixer el 1999 com a fill de la Draga i es va convertir en una viril bèstia de foc. Ajuntament de Cubelles'

'La 'família' de l'ABPC, fotografiada l'any 2002, on es pot veure l'evolució en nombre de components respecte el 1997. Montse Torrado'

Al drac el va acompanyar també el naixement de la primera colla de diables 'joves', formada per nois i noies d'entre 12 i 18 anys (que al cap dels anys es convertiria en els 'Diablets Mitjans'). L'estrena de les dues colles va ser durant la Festa Major Petita de 1998. De fet, aquella festa va esdevenir el primer correfoc que es celebrava a Cubelles (fins aleshores, les colles de foc sempre havien sortit en cercavila amb la resta de balls), i acabaria marcant un precedent per sempre, ja que actualment pràcticament tothom sap que la Festa Major Petita inclou el correfoc de l'Agrupada i la Trobada de Gegants.

El Viagrot, però, no havia nascut del no res. L'imaginari de l'ABPC explica que és fill de la Draga, i així ho constata una petita finestreta que la Draga té a la panxa, on s'hi pot veure el petit drac en plena gestació. Val la pena recordar que el drac va néixer amb molta empena però amb poca música, ja que no disposava d'acompanyament musical propi, fins que l'any 2002, les dones i xicotes dels draguers es van animar a crear un grup de timbals. És per aquest motiu que les acompanyants del Viagrot són la colla de 'Timbaleres' (sempre en femení), mentre que els acompanyants dels diables són una colla mixta que es coneix com a 'Timbalers' (en masculí).

'L'acompanyament musical del Viagrot va néixer com a colla femenina i així s'ha mantingut fins ara. La fotografia és del 2007. Ajuntament de Cubelles'

Tot i que el naixement del Viagrot suposava la retirada de la Draga del món del foc, això no va significar pas una jubilació de la vida cultural. Gràcies a un grup d'estiuejants, la Draga tornava als cercaviles de la festa major com a bèstia de protocol l'any 2001, amb un ball totalment renovat al qual se li acabaria incorporant el llançament d'aigua com a tret diferenciador d'altres bèsties populars. Entremig, l'any 2000 s'havia ampliat la família de foc de l'ABPC amb la creació de la colla de Diablets Petits, amb nens a partir de 3 anys.

'La Draga va abandonar el foc per convertir-se en una bèstia de protocol que llença aigua. A la imatge, un grup la fa dansar l'any 2009. Ajuntament de Cubelles'

També el 2001 es va impulsar una colla 'jove' de bastons, amb nois i noies d'entre 12 i 15 anys, que antigament havien estat balladors de Panderos i Pastorets, i que volien seguir vinculats a l'Agrupada. Era la tercera colla bastonera en actiu i, a partir d'aquell any, l'ABPC va consolidar un nou gruix de colles que es va mantenir fins aproximadament l'any 2006. Aleshores, però, l'entitat pateix un petit sotrac i la manca de balladors provoca que colles com els Pastorets i els Capgrossos deixin de sortir a ballar durant diversos anys.

'Els primers diablets van començar a cremar les primeres bengales a principis dels 2000. Montse Fonoll'

Nova època a l'alça

Per sort, aquell sotrac va ser només un punt d'inflexió. Tot i la desaparició temporal d'algunes de les colles, la resta de grups es mantenen vius i amb moltes ganes. I la il·lusió va tornar a revifar, en bona part pel desencís que suposava en diversos joves de la vila veure com els

actes de la Festa Major passaven de forma ràpida i volàtil. La renovació de la Junta i la incorporació a les reunions de persones balladores de diverses colles va crear una empenta col·lectiva que va permetre ampliar tímidament els actes organitzats per l'ABPC.

'Un grup de joves del Cubell va fer-se càrrec dels Gegants i va evitar-ne la seva desaparició. La fotografia és de la Festa Major del 2009. Josep Sánchez'.

Així, l'any 2010 es va crear el Cercavila Lliure-Assaig General. Amb l'excusa d'ampliar els actes de la Festa Major, es va proposar a les colles que sortissin a ballar indistintament pels carrers de Cubelles, el mateix dia en una hora determinada. L'objectiu era encomanar les ganes de Festa Major, amb un sentiment que sovint quedava només compartit entre els balladors. D'aquesta manera, es va demanar la col·laboració dels bars per a què oferissin petits refrigeris, i es va apostar per crear una samarreta de l'ABPC per vestir aquell dia i crear una imatge conjunta i vistosa entre tots els balladors i cubellencs.

'La primera edició de l'Assaig General va quedar marcada per l'aiguat que va caure, però moltes colles van desafiar la pluja, com les bastoneres. Montse Torrado'

El xàfec que va caure aquell dia va ser memorable. Però també ho va ser la bogeria que es va desfermar entre els balladors. L'aiguat va impedir assajar pels carrers i places, de manera que tothom es va resguardar sota cobert com va poder. Aquí va ser quan les gralles i timbals van jugar un paper fonamental, creant un caliu i alegria dins els bars i demostrant que a Cubelles hi havia ganes de Festa Major. El mateix any, es va ampliar l'actuació de la Sortida d'Ofici, el dia 15 d'agost al migdia, amb un petit cercavila des de l'església fins l'ajuntament, passant pel C/Joan Roig i Piera i C/Major.

Aquelles mateixes ganes són les que es van encomanar entre la gent i van desencadenar un nou esclat de colles l'estiu del 2012.

Per la Festa Major, l'Agrupació recuperava el ball de Pastorets amb una imatge renovada respecte la seva desaparició 6 anys abans, i donava la benvinguda al ball de Cercolets i a la nova colla de Timbalets Mitjans, formada per nens i nenes a partir de 9 anys, amb l'objectiu d'acompanyar musicalment els Diablets Mitjans. Aquella entrada conjunta de canalla dins l'ABPC va evidenciar que l'entitat estava oberta a noves propostes i, sobretot, que tenia ganes d'arribar al màxim nombre de gent possible, per evitar falsos rumors que apuntaven que només es podia accedir a l'Agrupació si s'hi tenia un familiar dins alguna colla. Allò quedava desmentit.

L'estratègia de creixement va funcionar fins el punt que els següents anys es van seguir creant i recuperant colles. L'estiu del 2013, l'Agrupació estrenava la colla de Timbalets Petits com a acompanyament musical dels Diablets Petits, i també recuperava el grup de Capgrossos, mentre que l'any 2014 s'aconseguia crear una colla de Grallers pròpia (habitualment l'acompanyament musical està contractat a través d'altres colles de la comarca) i s'estrenava el ball de Cintes.

'Les colles de timbals infantils es van incorporar a l'Agrupació a partir del 2012. A la imatge, components de les dues colles actuen durant el Pubillatge de Catalunya, el 2015. José Morillas'.

'El Ball de Cintes ha estat l'última colla de nova creació que ha posat en marxa l'ABPC. Ajuntament de Cubelles'

Gairebé en un obrir i tancar d'ulls, i empesos per la feina del dia a dia, el gruix de colles de l'ABPC s'havia pràcticament duplicat. El colofó d'aquest creixement arribava tot just l'estiu passat, quan la Draga es va quedar sense balladors per formar la colla, i va aparèixer un nombrós grup de famílies amb canalla petita il·lusionades per liderar una nova etapa d'aquest ball. L'arribada d'aquest grup (de 50 balladors, entre adults i infants), semblava fruit d'un miracle, ja que la colla va resorgir just a les portes de celebrar els 25 anys de la bèstia, complerts aquest mateix 2016.

'La Draga ha estat la colla que més canvis ha sofert. L'últim, amb l'entrada d'un nombrós grup de famílies, amb voluntat de consolidar la colla amb un nou tarannà. Ajuntament de Cubelles'

L'ABPC com a entitat social

Des del seu inici, la voluntat de la Junta de l'Agrupació de Balls Populars de Cubelles era que fos una entitat que anés més enllà de l'àmbit de les actuacions de les colles i de la participació en la Comissió de Festes. A Cubelles, durant els anys 90 hi havia una gran mancança de vida associativa, i l'ABPC havia de ser una eina de dinamització cultural i social.

Per aquest motiu, es prengué la iniciativa d'organitzar almenys un acte cada mes. Si bé no s'aconseguí plenament, durant uns anys hi hagueren tota una sèrie d'actes que sortien de la iniciativa de l'entitat. Així, es feren actes (alguns d'ells encara duren avui en dia) com el Quinto, la participació en el Carnaval, l'Esquiada, els sopars populars, la DiscoParty Show, anar a menjar la Mona, la Castanyada, tallers de Balls Populars, publicacions internes com el Foc i Ball, el sopar de les Colles, actuacions musicals i balls... Algunes d'aquestes activitats es varen fer en

col·laboració amb altres entitats cubellenques, com la Societat Recreativa l'Aliança, Ràdio Cubelles, Amics del Carnaval, Esplai Kitsch... També col·laborà des del primer moment en activitats organitzades per l'Ajuntament, com la campanya "Una joguina, un somriure", la Festa de la Verema...

Totes aquestes activitats van fer l'ABPC molt popular des del primer moment, i això va facilitar la penetració en la vida social cubellenca i que sigui una entitat capdavantera del teixit associatiu. Ara, arribats al 20è aniversari, només queda desitjar que el 'cuquet' inquiet per fer créixer la cultura popular i engrandir les programacions d'actes es mantingui més viu que mai.

'Les espadrenyes verdes i negres (i vermelles i negres en el cas del foc), s'han convertit en símbol identitari de l'ABPC'

**JOAN PUJOL, GEMMA SÀNCHEZ,
XAVI TOSCANO i ANNA MORCILLO**

'El joc del Quinto va ser una de les primeres activitats socials que va organitzar l'Agrupació, i des del 2011 s'ha convertit en un acte solidari amb La Marató de Tv3. Gemma Sánchez'

120 anys del naixement a Cubelles del pallaso català més universal, en Charlie Rivel

Charlie Rivel va ser el pallaso català més popular i universal. Va fer riure i plorar generacions d'amants del circ amb el seu udol cèlebre. La seva imatge, amb el vestit vermell, les sabates grosses, i els seus instruments: la cadira i la guitarra el van convertir en un mite.

Josep Andreu, més conegut amb el nom de Charlie Rivel, va néixer a Cubelles, el 23 d'abril de 1896. Els seus pares —la funàmbula occitana Marie Louise Lasserre i el trapezista Pere Andreu Pausas, nascut al barceloní barri d'Hostafrancs— estaven de gira. Casats el 1895, van tenir sis fills: el Josep (Charlie Rivel), la Maria-Lluïsa (Nena), el Paul (Polo), el René, el Marcel (Celito) i el Roger (Rogelio). El Charlie, el Polo i el René van formar el famós trio de pallasos Andreu-Rivels.

Del 1915 al 1920, els Andreu-Lasserre regenten el circ Reina Victoria. Entre el 1924 i el 1935, els germans Charlie, Polo i René Rivels triomfen als millors locals d'Europa i Amèrica del Sud amb números de trapezi, acrobàcia i pallasos.

Charlie Rivel, casat el 1920 amb la cavallista espanyola Carmen Busto, va tenir quatre fills: la Paulina (coneguda com Paulina Schumann), el Juanito, el Charlie i el Valentino (els Charlivals, músics i ballarins acrobàtics).

Un dels seus números més aplaudits és el de Charlot als trapezits baixos (llavors Josep Andreu es feia dir 'Charlot Rivels'). Diu la

llegenda que un dia Charles Chaplin li va preguntar: *M'imiteu vós o sóc jo, qui us imita?* La paròdia d'una cantant d'òpera és també un referent del gènere, però la seva entrada emblemàtica serà sempre la de la cadira i la guitarra. I aquell Uuuh! característic, tendre i alhora trapella.

Segons Sebastià Gasch, el gest i el silenci de Rivel eren universals.

L'any 1954 va visitar per primer cop Cubelles i anys després va complir la seva promesa, de tornar-hi. La seva admiració per la vila el va portar a fer-se una casa l'any 1969. Entre els seus reconeixements, Charlie Rivel és Medalla d'Or i fill predilecte de la vila. L'any 1980 se li va erigir un monument a la plaça del Mar. Un carrer i una escola també duen el seu nom.

Entre d'altres pel·lícules, Charlie Rivel va protagonitzar *El Aprendiz de Clown*, rodada a Cubelles el 1967 per Manuel Esteba. El pallaso cubellenc és també una de les tretze personalitats que Antoni Ribas retrata al documental *Catalans Universals* el 1978.

El 26 de juliol de 1983 moria a Cubelles un dels pallasos més grans de la història del circ, l'home que sempre deia que el seu tresor més preuat eren els somriures dels infants d'arreu del món.

El pallaso català més universal ha estat recordat tant a la seva vila natal com en d'altres municipis que s'han sumat a l'efemèride.

L'Exposició Permanent del Pallaso Charlie Rivel ha ofert, durant aquest darrer any, diversos actes i celebracions per commemorar les diferents efemèrides relacionades amb la figura del pallaso. La celebració dels 25 anys d'obertura de l'Exposició (el 26 de juliol), la celebració del 10 anys del trasllat del Charlie Rivel Hall al Castell de Cubelles (el 16 de març) i els 120 anys del naixement de Josep Andreu a Cubelles (el 23 d'abril).

Enguany, coincidint amb la *Cinquena Mostra de Pallasos*, ha finalitzat l'any de celebració dels 25 anys de la col·lecció dedicada a Josep Andreu

Lasserre a Cubelles. Un dels darrers actes ha estat la Mostra de Pallassos celebrada el 29 de juliol, que va omplir els carrers i les places del nucli antic d'espectacles i activitats circenses variades per a tots els gustos. També aquest dia va cloure la mostra fotogràfica que ha acollit la Sala d'Exposicions del Centre Social, amb una seixantena de fotografies seleccionades de les dues mil aproximadament que té el Fons de Charlie Rivel.

Enguany, coincidint amb la Diada de Sant Jordi s'han ofert diversos actes per commemorar els 120 anys del naixement de Charlie Rivel a Cubelles. Un gruix important d'activitats han estat les relacionades amb la seva figura circense. És el cas, dels tallers infantils realitzats per les Labors de Cubelles o les activitats de màgia ofertes per l'Isidre Rosell. També des de l'Exposició Permanent s'ha representat, en múltiples actes municipals i d'arreu i davant de diversos grups escolars i famílies, el conte "El petit Charlie". Cal destacar també la implicació de l'emissora municipal, Ràdio Cubelles, que el matí de la Diada de Sant Jordi, va oferir un programa especial en directe de quasi cinc hores de durada. Per tal de donar-hi tota la rellevància que es mereix, el programa va comptar amb quasi una trentena de personalitats del món del circ de Catalunya, estudiosos de la vida del pallaso i familiars i amics de Charlie Rivel. Tortell Poltrona, Jordi Jané, Pep Callau, Joan Soler-Jové i Ferran Rañé han estat algunes de les personalitats que hi van participar, a les que s'han de sumar els locals Joan Vidal i Neus Capdet, entre d'altres. També el 23 d'abril al migdia va tenir lloc l'acte oficial de commemoració, que es va fer al pati de ponent del Castell de Cubelles, amb la presència de la seva filla Paulina Schumann i d'altres personalitats.

Cal destacar l'interès que ha tingut la commemoració que ha acollit actes en diversos municipis d'arreu com ara a Sant Pere de Ribes, Vilanova, Cunit i Barcelona.

La celebració continuarà al llarg de l'any per a poder descobrir la figura d'aquest gran artista per tot el territori, clourà al voltant de la propera Setmana Cultural a Cubelles.

Mònica Fuster Bau

*Exposició Permanent del Pallasso Charlie Rivel
Ajuntament de Cubelles*

